

ПОРЕСКЕ КЊИГЕ ВЕЛИКОКИКИНДСКОГ ПРИВИЛЕГОВАНОГ ДИСТРИКТА 1776–1814. ГОДИНЕ (ВЕЛИКА КИКИНДА)

300

Апстракт: У раду, који се састоји из три дела, извршени су анализа и обрада пореских књига Велике Кикинде у периоду од 1776. до 1812. године. Први део приказује историјски контекст у којем су књиге настале, као и утицај историјских догађаја на пореске реформе у Великој Кикинди. Потом је, у истом делу, приказан унутрашњи изглед пореских књига, као и њихова основна подела на две групе, од којих је свака засебно анализирана. Други део рада посвећен је базама података насталих анализирањем пореских књига. Базе, подељене у три веће групе на основу података које пружају, засебно су анализиране, при чему се уз сваку групу на крају налази и схематски приказ. Последњи, трећи део рада, приказује могућности при истраживању прошлости које пружа нов метод обраде и анализе пореских књига.

Кључне речи: Хабзбуршка монархија, Велика Кикинда, пореске књиге, база података

ПОРЕСКЕ КЊИГЕ У ИСТОРИЈСКОМ КОНТЕКСТУ

Одлуком царице Марије Терезије 12. новембра 1774. године основан је Великокикиндски привилеговани дистрикт. Повељом којом је одлука озваничена јасно су дефинисана сва права и обавезе унутар привилеговане територије.² Дистрикт је подељен на десет општина које су на својој територији биле задужене за одржавање реда и мира, доношење судских пресуда приликом мањих прекршаја и сакупљање пореза. Према одредбама Повеље, на челу општина се налазе општинске судије са мандатом од три године које су задужене за спровођење одлука централне, дистриктске власти. Административно седиште, са централном судском влашћу оличеном у магистрату, налази се у Великој Кикинди. На челу чиновничког апарата је дистриктски судија, који решава правна и комунална питања заједно са доживотно изабраним сенаторима. Предвиђено је да се писари и бележници баве административним питањима, док дистриктски благајник води рачуна о финансијама. Краљеву власт у Дистрикту представља краљевски комесар који врши контролу дистриктске администрације и о томе извештава више инстанце. Поред административних, део

¹ архивиста, beleslicdragan@gmail.com

² Срђан Сивчев, Драган Белеслић, Владимир Дудић, *Повеље Великокикиндског привилегованог дистрикта* (Кикинда: Историјски архив Кикинда, 2024), 23-96.

повеле прописује финансијске обавезе које ће у будућности плаћати становници Дистрикта. У тексту повеље се наводи да у редовне пореске издатке спадају главарина, чија висина зависи од броја пунолетних мушких чланова унутар породице, и земљарина, чија висина зависи од количине и квалитета земље коју породица поседује. Као додатни порези наводе се порез на пиво и ракију, порез на виноград и порез на поседовање суваче.³ Међутим, наведене одредбе нису спроведене у дело све до фебруара 1776. године, када је формирањем целокупне администрације и званично успостављен правни и финансијско-порески систем Дистрикта.

У раду ће бити анализирани пореске књиге вођене у Великој Кикинди, те ће се степен очуваности књига⁴, врсте пореских књига, као и подаци које нам оне пружају односити искључиво на град, а не на Дистрикт у целини. Вођење пореских књига, започето оснивањем дистриктске администрације, најшире узев, делимо на две групе. Прву групу књига чине опште књиге које пружају више података о лицима која плаћају порез и приказују различите врсте пореских намета на једном месту, чиме се отвара мноштво могућности приликом истраживања. Другу групу књига чине специјализоване пореске књиге за само једну врсту пореза, које не пружају много података, али се, попут месечних извештаја, јављају у краћим временским интервалима чиме је омогућено детаљније праћење промена које описују.

Најстарије књиге⁵ прве групе, израђене по упутствима из повеље, обухватају временски период од 1776. до 1779. године.⁶ У њима се налазе подаци који се односе на укућане: име, презиме и занимање домаћина куће⁷, имена домаћинове браће (уколико живе у породичној заједници) и синова (уколико имају више од петнаест година). Након основних података о породици следи број куће⁸, као и имовински подаци у којима сазнајемо колико земље је поседовао сваки домаћин. Ти подаци изнети су у виду сесије која може бити цела или издељена на половину, четвртину или осмину.⁹ Испод изнетих података налази се одштампана пореска скома која обухвата све врсте пореза које су се у том тренутку плаћали у Дистрикту.¹⁰

³ Васа Стајић, *Великокикиндски привилеговани дистрикт 1776–1876*. (Нови Сад: Матица српска, 1950), 39–44.

⁴ Током револуције из 1848/1849. године спаљен је део пореских књига у вези са Великом Кикиндом.

⁵ Постоје три књиге у којима је подједнако распоређено тадашње становништво Велике Кикинде.

⁶ Историјски архив Кикинда (даље ИАК), Великокикиндски привилеговани дистрикт (даље Ф. 3), књиге 160–162.

⁷ Домаћин је могао бити земљорадник, чиновник (функција), музичар, стаклар, обућар, ћурчија...

⁸ Пре оснивања Великокикиндског привилегованог дистрикта на тој територији налазиле су се војне компаније које ће коначно бити распуштене до 1773. године. Међутим, како је Дистрикт основан већ наредне 1774. године у првој пореској књизи и даље су у употреби милитарни бројеви кућа.

⁹ Сесија је земљиште које поседује један домаћин у Дистрикту: цела сесија износи 34 јутра земље, половина 16, четвртина 8 и осмина 4 јутра земље.

¹⁰ Главарина, земљарина, порез на виноград, порез на ракију и пиво, порез на имовину и порез на иберланд.

Банат је припојен Краљевини Угарској након чега су Угари успоставили жупанијски систем 1779. године.¹¹ Дистрикт се тада нашао окружен територијом новоосноване Торонталске жупаније чиме ће његов привилегован положај бити доведен у питање. Наиме, жупанијска власт вршила је притисак на дистриктску администрацију тежећи да јој укине аутономни положај.¹² Годину дана након тога (1780) умрла је царица Марија Терезија, а њен наследник Јозеф II наставио је реформе које је његова мајка започела. Цар је реформисао администрацију постављајући грађански слој на високе државне положаје, реформисао војску, укинуо жупанијски систем у Угарској¹³ и поделио је на десет округа, реформисао школство, решавао верска питања и увео веће слободе.¹⁴ Управо у то време, као последица царских одлука, реформисан је порески систем у Дистрикту. Порези утврђени повељом били су сувише високи за становништво, те се оно временом задуживало, док се буџет Дистрикта налазио у константном дефициту. Стога је цар, желећи да ревитализује финансије у Дистрикту и спречи даљу пауперизацију, донео одлуку да становништво у натури исплаћује део раније прописаних намета.

Основна замисао реформи била је да се порески систем Дистрикта из новчаног делимично претвори у робни како би порески обвезници могли редовно да измирују своје обавезе, али и да ретроактивно исплате дуговања настала у периоду који је претходио реформама. Из наведених разлога, пореска књига настала за време владавине цара Јозефа II обухвата период од 1779. до 1791. године.¹⁵ Попут претходне књиге и она пружа исте податке о домаћину, његовој породици и количини земљишта које породица поседује у виду сесије. Међутим, у овој књизи много се чешће појављује продаја земљишта и кућа, те се самим тим у већој мери могу пратити промене имовинско-правних односа код становника. Као разлика у односу на претходну књигу јавља се увођење цивилних бројева кућа који у том периоду улазе у употребу¹⁶, али и у пореској схеми која садржи измењене рубрике у односу на претходну књигу. Наиме, прва рубрика односи се на порез плаћен у периоду од 1779. до 1782. године, друга рубрика обухвата период од 1782. до 1786, док трећа и четврта рубрика обухватају период од 1786. до 1791. године, којом се књига и завршава.¹⁷ Унутар пореских рубрика нису јасно назначене врсте пореза које се плаћају, те се не може извршити увид у унутрашњу имовинску структуру породице, као што је то случај у претходној књизи.

¹¹ Тијана Рупчић, *Великокикиндски привилеговани дистрикт* (Ново Милошево: Банатски културни центар, 2017), 27.

¹² Миливој Рајков, *Историја града Кикинде до 1918. године* (Кикинда: Историјски архив Кикинда, 2003), 55.

¹³ Győre Zoltán, *Habsburg monarchia 1526–1792*. (Novi Sad: Filozofski Fakultet, 2014), 354–355.

¹⁴ Charles W. Ingrao, *Habsburg Monarchy 1618–1815*. (Cambridge: University of printing house, 2019³), 198–235.

¹⁵ Првобитно су постојале две књиге, но данас је сачувана само прва.

¹⁶ Први пут се користе цивилни бројеви који се разликују од милитарских због измена насталих смањивањем првобитних парцела у граду.

¹⁷ ИАК, Ф. 3, књ. 170.

Смрћу цара Јозефа II 1790. године, укинуте су одређене реформе које је спроводио током деценије у којој је владао. Монархија је била у рату са Османлијама, те је нови владар Леополд II, тежећи да стабилизује стање унутрашњег незадовољства изазваног одлукама његовог претходника, одустао од појединих реформи и залагао се за проналажење компромисног решења. Угарска је изнова успоставила жупанијски систем чиме се Дистрикт изнова нашао у тешком положају због тежње Торонталске жупаније да га укине и припоји својим територијама.¹⁸ Леополд II завршио је рат са Османлијама који је започео његов брат Јозеф, но убрзо након тога умире 1792. године. Након његове смрти устоличен је Франц II, чија ће дуготрајна владавина бити у највећој мери обележена ратовима¹⁹ који су изазивали инфлацију, глад и унутрашње немире. Упоредо са наведеним догађајима, дистриктска администрација је покушавала да, успостављајући добре односе са Двором, добије потврду привилегије из 1774. године чиме би спречила укидање Дистрикта.²⁰

Након смрти Јозефа II монархија се нашла у незавидној ситуацији.²¹ Наиме, желећи да спрече ширење утицаја Француске револуције, Хабзбурзи су се прикључили првој коалицији западних земаља која започиње рат са Француском.²² Последице глобалних догађаја, иако нису увек биле непосредно видљиве, утицале су на финансијско стање у Дистрикту. Пореска књига која обухвата период од 1791. до 1795. године²³ не разликује се од претходне књиге по информацијама које пружа, али, за разлику од ње, у њој је најчешће испуњена само последња пореска рубрика која означава да грађани редовно плаћају порез. Међутим, последице рата и смањених приноса²⁴ крајем периода који обухвата пореска књига довели су до дестабилизације дистриктских финансија, што ће бити приметно у наредној књизи.

Хабзбуршка монархија је у периоду од 1795. до 1798. године континуирано била у рату са Француском. Стално ратно стање празнило је дворску касу, изазивало инфлацију и утицало на пад животног стандарда грађана. Дистриктска администрација је за то време помагала Двору даривањем хране, новца, складиштењем царских залиха у својим магацинима и опремањем војника за рат против Француза.²⁵ Наведени привредни и финансијски напори Дистрикта за последицу су имали промену пореског система. Промене су видљиве већ у наредној пореској књизи која обухвата горепоменути период.²⁶ Књига садржи податке у вези са презименом

¹⁸ Győre Zoltán, *nav. delo*, 366-369.

¹⁹ Исто, 370-371.

²⁰ Владислав Вујин, Драган Белеслић, Владимир Дудић, *Округ златног лава, 250 година од основања Великокикиндског дистрикта* (Киkinда: Народни музеј Киkinда, 2024), 11-12.

²¹ Győre Zoltán, *nav. delo*, 365-366.

²² Чедомир Попов, *Грађанска Европа 1770-1914*. (Београд: Завод за уџбенике, 2010), 153.

²³ ИАК, Ф. 3, књ. 175.

²⁴ Велике социјалне разлике унутар Дистрикта дошле су до изражаја током сушне 1794. године када се део становника побунио. Предводник побуне био је Павле Кенђелац који је успео да издејствује слање депутације у Беч која је за задатак имала трајно решавање имовинског питања у Дистрикту.

²⁵ В. Стајић, *нав. дело*, 144-146.

²⁶ ИАК, Ф. 3, књ. 177.

и именом домаћина куће, количином земље коју породица поседује, као и бројем куће по којем се врши разграничење унутар књиге. Међутим, измене су извршене у пореским рубрикама. Наиме, порез се није више плаћао у новцу као раније већ у жити, јечму и овсу. Пореска реформа, са једне стране, показује колико су житарице неопходне за прехрану стоке и људи у ратним условима, а са друге колико је инфлација обезвредила новац као пореску валуту.

Наредна пореска књига обухвата период од 1798. до 1803. године, када је порески систем Дистрикта стабилизovan добрим приносима и враћен на пређашње стање.²⁷ Напори дистриктске администрације да помогну Двору и даље су се наставили. Наиме, Дистрикт је у том периоду мотивисао своје грађане, ослобађајући их од плаћања пореза, да се пријаве у војску и оду на фронт. Колико су пореске олакшице мотивисале грађане да ратују против Француза показује и пореска књига у којој се наводе они домаћини који су се пријавили за војску. Поред ових података, пореска књига садржи идентичне рубрике које поседују књиге из периода осамдесетих година XVIII века.

Након 1803. године настављено је са вођењем пореских књига које спадају у општу групу. Међутим, оне у Великој Кикинди нису сачуване све до 1807. године, па се стога не могу пратити све промене пореског система у датом периоду.²⁸ Наиме, у периоду од 1807. до 1814. године за ову групу пореских књига у граду сачуване су две пореске књиге: прва, која обухвата период од 1807. до 1810,²⁹ и друга, која обухвата период од 1808. до 1812. године.³⁰

Прва књига садржи податке о домаћину куће при чему се, када је то нека истакнутија личност у друштву, наводи и занимање. Након тога следи број куће и то у највећем броју случајева само нови кућни број. Потом је наведена сесија како би се приказало имовинско стање породице. Међутим, под утицајем Наполеонових ратова, који су за последицу имали инфлацију и дестабилизацију привреде Аустријског царства, у овој књизи порез је изнова исплаћиван у жити, јечму и овсу.

За наредну пореску књигу није познато из ког разлога се период који обухвата делимично преклапа са претходном књигом. Међутим, поред података које садржи и претходно наведена књига, ова књига се враћа на пореску схему са почетка XIX века у којој се порез плаћао у новцу.

Порески систем Дистрикта, немоћан да се одупре глобалним процесима изазваним континуираним ратовањем са Французима, био је реформисан. Првобитно су се све врсте пореза налазиле у једној пореској књизи, док се од краја XVIII века појављују специјализоване пореске књиге за одређене врсте пореза, те оне заједно сачињавају другу групу пореских књига у Великој Кикинди.

Прва књига ове групе је књига попаше³¹ за 1796. и 1797. годину.³² У њој се

²⁷ Исто, књ. 185.

²⁸ На основу података из пореских књига за друга места унутар Дистрикта знамо да се та група књига континуирано води.

²⁹ ИАК, Ф. 3, књ. 195.

³⁰ Исто, књ. 196.

³¹ Попаша је врста пореза који плаћају домаћини чија стада пасу на државном пашњаку.

³² ИАК, Ф. 3, књ. 181.

налазе подаци о тадашњим домаћинима, бројеви кућа у којима живе и количина плаћеног пореза за попашу.³³

Након прве књиге настао је прекид, те наредна пореска књига специјализоване групе обухвата период од 1804. до 1807. године.³⁴ Наиме, порез се на овај начин, са краћим прекидима након 1807. године, плаћао у наредним деценијама.³⁵ Наведена књига, попут књиге попаше, садржи податке о домаћину куће, његов кућни број, као и висину плаћеног пореза. Једина разлика је у томе што се од ове пореске књиге започиње са праксом месечних пореских исплаћивања, те се детаљније могу пратити евентуалне промене. Пореска схема наведена у књизи се, осим у визуелном аспект, у наредним књигама³⁶ неће значајније мењати, те оне у овом раду неће бити детаљније приказане.³⁷

ИЗРАДА И АНАЛИЗА БАЗЕ ПОДАТАКА

305

Формирање базе података, односно табела које ће бити приказане, извршено је на основу унутрашње анализе пореских књига. Након разврставања формираних табела настају три групе: прва, коју чини прва књига која обухвата период од 1776. до 1779. године, потом друга група у коју се убрајају остале књиге општег карактера, без обзира на то да ли су рубрике унутар књиге подељене по хронолошком принципу или по врсти житарица којима су измириване пореске обавезе, и коначно, трећа група коју чине специјализоване пореске књиге које због својих специфичности захтевају нешто другачије уређивање табела.

Табела која се односи на прву књигу садржи седам колона. Прва се односи на презиме и име домаћина куће, друга на домаћинову супругу, уколико је уписана у пореској књизи, трећа на дете и у њој су искључиво навођена имена синова старијих од петнаест година, у четвртој се наводе подаци у вези са домаћиновом браћом, уколико живе у заједници, али и остали подаци у вези са породицом³⁸, у петој се налази број куће, шеста је везана за сесију, односно количину земљишта које домаћин поседује, и последња, седма колона, садржи податке о врсти пореза коју домаћин плаћа.³⁹

³³ Књига је писана ћирилским писмом и спада међу најстарије књиге на том писму које поседује Историјски Архив Кикина. Међутим, чувана у лошим условима, књига је претрпела знатна оштећења те је неопходно да прође процес конзервације и рестаурације.

³⁴ ИАК, Ф. 3, књ. 186.

³⁵ У ову групу спадају пореске књиге плаћања попаше, десетка, главарине и земљарине...

³⁶ ИАК, Ф. 3, књ. 188.

³⁷ Наредна пореска књига специјализоване групе обухвата период од 1807. до 1819. године и пружа идентичне податке као и претходна књига.

³⁸ У четвртој колони могу се наћи подаци када је домаћин продао/купио кућу, земљу или када је имање поделио са браћом.

³⁹ На основу последње колоне могу се пратити имовинска структура породице и занимање којим се домаћин бави уколико се наводи да плаћа порез на производњу пива, вина или ракије.

Презиме и име домаћина	Супруга	Дете	Браћа и остали подаци	Број куће	Сесија	Врсте пореза
Предојев Ненад		Никола		119	Цела	Земљарина Иберланд

Табела која се односи на другу групу књига садржи пет колона. Прва, попут оне из претходне групе, садржи презиме и име домаћина куће. Међутим, друга колоне се разликује по томе што су у њој обједињени подаци о супрузи, деци и браћи, те она носи назив остало. Разлог обједињавања је тај што се подаци о осталим члановима породице све ређе наводе, те не постоји потреба да се формирају засебне колоне. У трећој колони наводи се број куће, а овога пута постоје два броја: први, нови број, и други, стари број куће.⁴⁰ У четвртој колони налазе се подаци о сесији, односно количини земље коју породица поседује, док последња, пета колоне, садржи податке о годинама у којима је плаћен порез.⁴¹

Презиме и име домаћина	Остало	Број куће Нови/стари	Сесија	Године плаћеног пореза
(Попов Стефан) Предојев Никола	Стефан продаје 1798. године плац Николи и прелази на б.к. 947	148/128	Цела	1794–1801.

Табела треће групе књига, која припада специјализованим пореским књигама, садржи три колоне. У првој се, попут осталих група, наводе подаци о презимену и имену домаћина куће, а у другој број стране у књизи и сви остали подаци уколико их има. С обзиром на то да се на једној страни књиге налази више од тридесет пореских обвезника, навођење броја стране у књизи битно је како би се, уколико је потребно, могао брзо извршити увид у оригинални запис. У последњој, трећој колони, налазе се нови и стари бројеви кућа.⁴²

⁴⁰ Стари бројеви кућа су у пореским књигама називани милитарским, а нови цивилним.

⁴¹ Колоне показује податке да ли је породица купила кућу или у њој дуже живи и континуирано плаћа порез.

⁴² У специјализованим пореским књигама, заступљенијим од 1803. године, ретко се појављују стари бројеви кућа.

Презиме и име домаћина	Број стране у књизи и остало	Број куће Нови/стари
Предојев Никола	(49)	148

МОГУЋНОСТИ НОВОГ МЕТОДА ОБРАДЕ ИЗВОРА ЗА ЕКОНОМСКУ ИСТОРИЈУ

Захваљујући превођењу изворних информација из аналогне у дигиталну форму и формирању базе података, отвара се мноштво могућности у истраживању прошлости од којих ће неке од њих бити приказане у наставку рада.

Помоћу пореских књига у којима се налазе подаци о куповини и продаји земље или плаца могу се пратити промене имовинско-правних односа, како појединачна, тако и породица, кроз дужи временски период. Међутим, у склопу анализе имовинско-правних односа могуће је истраживати утицај ширих процеса на имовинско стање заједнице, положај жена у друштву и биографске податке познатих личности локалне историје, у вези са њиховом имовином и професионалном каријером.⁴³

Осим наведеног, једна од тема која може бити обрађена на основу пореских књига јесте и тема привреде. Поред имена домаћина налазе се подаци о његовом занимању, што нам открива којом се делатношћу бавио. На основу тих информација могу се пратити појединачни подаци у вези са личношћу, одређеном граном привреде⁴⁴, или укупни статистички подаци који би омогућили праћење целокупне привреде Велике Кикинде.⁴⁵ Такође, омогућено је истраживање узајамне повезаности и деловања различитих привредних грана једних на друге. Наиме, привреда Велике Кикинде, као и целог Дистрикта, највише је била усмерена на пољопривреду, односно производњу житарица коришћених за прехрану стоке и производњу брашна. Процес производње брашна одвијао се у сувачама⁴⁶ које су представљале зачетак индустријализације Велике Кикинде. Повећање производње брашна омогућује развој трговине, али и занатства, које изразом специјализованих алатки обезбеђује неометан рад сувача.

Употребом новог метода омогућено је истраживање и оних породица чији преци нису били познате личности, односно на овај начин може се детаљно приступити генеалогским истраживањима. Брзом претрагом могу се пронаћи директне

⁴³ Може се пратити продаја или куповина куће или земље, кад је појединац започео да се бави неким занимањем (уколико је свештеник, лекар, занатлија или трговац), као и напредовање у служби уколико је особа државни службеник.

⁴⁴ Могу се одвојено пратити подаци у вези са пољопривредом, занатством и трговином.

⁴⁵ Новим приступом омогућено је праћење процеса укрупњавања капитала на тлу Велике Кикинде.

⁴⁶ Сувача је млин на коњски погон којих је у Кикинди било око тридесет у то време. Пореске књиге пружају континуиране податке о њиховој изградњи и променама у власничкој структури.

гране породичног стабла. Међутим, додатна предност пореских књига, у односу на информације које пружају матичне књиге, јесте у случајевима када се поред података о домаћину куће наводе и подаци о његовим синовима и браћи, јер ти подаци омогућавају да се много једноставније и брже истраже бочне гране породичног стабла.

Информације унете у базу података могу се употребљавати и у комбинацији са другим изворима. Као први пример наводимо комбиновање података из пореских књига са подацима из Домовних протокола, чиме се добијају најстарији пописи становништва у Великој Кикинди. Пописи омогућују континуирано праћење демографских података у граду: раст или пад броја становника, однос жена и мушкарца, наталитет, морталитет, природни прираштај, породичну структуру, старост становништва и друге значајне параметре који могу утицати на живот заједнице.

308

Други пример представља комбинација пореских књига са мапом града. Најстарија мапа Велике Кикинде коју је могуће повезати са подацима из пореских књига датира из 1814. године, јер су на њој плацеви подељени по кућним бројевима. На почетку процеса неопходно је изградити апликацију која повезује податке из пореских књига са пољима на скенираној мапи након чега ће извор добити интерактивну форму. Подаци који се уносе у свако поље које означава кућу су: презиме и име власника и његово занимање. Након пуштања апликације у рад сваки корисник би једним кликом на екрану осетљивом на додир у било ком делу мапе добио могућност да види ко је био домаћин куће 1814. године у Великој Кикинди и чиме се бавио.⁴⁷

РЕЗИМЕ

Дубљом анализом и обрадом пореских књига у Великој Кикинди у периоду од 1776. до 1814. године, омогућена је израда јединствене базе података. Наведена база, израђена у виду табела, пружа могућност за даља истраживања локалне прошлости. Наиме, новим методом обраде извора могу се обрадити социолошке, историјске и привредне теме, док се брзом претрагом могу добити појединачни и збирни подаци који олакшавају праћење и анализу феномена и процеса.

⁴⁷ Предвиђено је да пројекат буде урађен у сарадњи са Народним музејом Кикинде у којем ће мапа са подацима бити део сталне музејске поставке.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Необјављени извори:

- Историјски архив Кикинда (ИАК)
- Великокикиндски привилеговани дистрикт (Ф. 3.), пореске књиге

Литература:

- Вујин, Владислав, Драган Белеслић и Владимир Дудић. *Округ златног лава, 250 година од основања Великокикиндског дистрикта*, Кикинда: Народни музеј Кикинда, 2024.
- Zoltán, Györe. *Habsburška Monarhija 1526–1792*. Novi Sad: Filozofski Fakultet Novi Sad, 2014.
- Ingraо, Charles W. *Habsburg Monarchy 1618–1815*. Cambridge: University of printing house, 2019.³
- Попов, Чедомир. *Грађанска Европа 1770–1914*. Београд: Завод за уџбенике, 2010.
- Рајков, Миливој. *Историја града Кикинде до 1918. године*, Кикинда: Историјски архив Кикинда, 2003.
- Рупчић, Тијана. *Великокикиндски привилеговани дистрикт*, Ново Милошево: Банатски културни центар, 2017.
- Сивчев, Срђан, Драган Белеслић и Владимир Дудић. *Повеље Великокикиндског привилегованог дистрикта*. Кикинда: Историјски архив Кикинда, 2024.
- Стајић, Васа. *Великокикиндски привилеговани дистрикт 1776–1876*. Нови Сад: Матица српска, 1950.

Dragan BELESLIĆ

**TAX LEDGERS OF THE PRIVILEGE DISTRICT OF
VELIKA KIKINDA 1776–1814
(VELIKA KIKINDA)**

Summary

310

A deeper analysis and processing of tax ledgers in Velika Kikinda in the period from 1776 to 1814 made possible creation of a unique database. The aforementioned database, created in the form of tables, enables further research of the local history. Namely, with the new method of processing sources, sociological, historical and economic topics can be processed, while with a quick search, individual and aggregate information can be obtained that facilitate the monitoring and analysis of phenomena and processes.